

31.3.2017

Dnr 1102/4/16

Beslutsfattare: Justitieombudsman Petri Jääskeläinen

Föredragande: Referendarieråd Mikko Sarja

SVENSKA SPRÅKETS SYNlighet I MIGRATIONSVERKETS VERKSAMHET

1

KLAGOMÅLET

Klaganden bad i sitt brev 13.3.2016 riksdagens justitieombudsman undersöka Migrationsverkets förfarande. Klagomålet gällde ämbetsverkets grafiska layout, webbsidor och tjänstekort.

Angående den grafiska framtoningen var klaganden missnöjd med det att det finska namnet "Maahanmuuttovirasto" har angivits med en mycket kraftigare och tydligare font än det svenska namnet "Migrationsverket". Den här grafiska framställningen förekommer konsekvent i nästan allt material som Migrationsverket get ut: trycksaker, anslag, rapporter, Powerpoint-presentationer o.s.v.

Angående webbsidorna var klaganden missnöjd med det att ämbetsverket på de finskspråkiga sidorna har namngivits som enbart "Maahanmuuttovirasto", medan det på de svenskspråkiga sidorna namnges som "Maahanmuuttovirasto – Migrationsverket".

Angående tjänstekortet var klaganden missnöjd med det att information på kortet (den anställdes titel vid myndigheten och myndighetens namn) fanns bara på finska.

- - -

3

AVGÖRANDE

3.1

Grunder för bedömningen

Grundlagen

Enligt 17 § 1 mom. i grundlagen är Finlands nationalspråk finska och svenska. Enligt 2 mom. skall vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk tryggas genom lag. Det allmänna skall tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhällsliga behov enligt lika grunder.

Enligt sina motiveringar utgår dessa bestämmelser ifrån trygandet av nationalspråkens likvärdighet och det att dessa språk formellt ska behandlas likvärdigt (RP 309/1993 rd och RP 1/1998 rd).

Språklagen

Enligt *språklagens* 23 § 2 mom. skall en tvåspråkig myndighet betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten skall både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den

använder båda språken. I motiveringarna till denna bestämmelse konstaterar man att jämlikhetskravet betyder att minoritetsspråket inte får diskrimineras t.ex. så att den text som används på skyltar och informationstavlor samt blanketter och broschyrer är klart mindre än texten på majoritetsspråket (RP 92/2002 rd, s. 92).

Enligt 26 § 1 mom. använder statliga myndigheter som sitt arbetspråk majoritetsspråket i ämbetsdistriktet, om det inte är mer ändamålsenligt att använda det andra nationalspråket eller båda språken eller av särskilda skäl ett främmande språk.

Enligt 32 § 1 mom. ska information som statliga och kommunala myndigheter riktar till allmänheten ges på finska och svenska i tvåspråkiga kommuner. Det behöriga ministeriet ska se till att information som är väsentlig för individens liv, hälsa och säkerhet samt för egendom och miljön ges på båda nationalspråken i hela landet. En tvåspråkig myndighets meddelanden, kungörelser och anslag samt annan information till allmänheten ska enligt 32 § 2 mom. finnas på finska och svenska. Att utredningar, beslut eller andra liknande texter som en myndighet utarbetat publiceras innebär enligt 32 § 3 mom. inte att de behöver översättas som sådana. Myndigheten ska dock se till att både den finskspråkiga och den svenskspråkiga befolkningens behov av information tillgodoses.

Enligt 33 § 1 mom. ska texten på skyltar, trafikmärken och andra motsvarande anslag som riktar sig till allmänheten och som myndigheterna sätter upp i tvåspråkiga kommuner finnas på finska och svenska, om man inte enligt internationell praxis använder enbart ett utländskt språk eller om det inte är fråga om en enspråkig verksamhetsenhet.

Tidigare ställningstaganden

Jag har i mitt beslut *dnr 3010/4/11* bedömt bl.a. frågan som gällde en nationalparks logotexts språk. Jag konstaterade att i finskspråkigt informationsmaterial kan man använda en huvudsakligen finsk logo ("Sipoonkorpi – Sibbo storskog, Kansallispuisto") och i svenskspråkigt informationsmaterial en huvudsakligen svensk logo ("Sipoonkorpi – Sibbo storskog, Nationalpark"). I tvåspråkiga sammanhang ska sålunda båda användas samtidigt. Jag såg, utifrån språklagen och förvaltningslagens krav på ett gott språkbruk, i princip inget problem med att en logo som är avsedd att vara finskspråkig eller svenskspråkig dessutom innehåller text på det andra språket. Däremot ansåg jag att det strider mot dessa principer om man använder t.ex. sådana blandspråkiga logotexter i vilka hela informationen inte förekommer på det språk som ska användas i det aktuella sammanhanget (t.ex. "Sipoonkorpi, Nationalpark" eller "Sibbo storskog, Kansallispuisto").

I samma beslut har jag bedömt frågan som gällde e-postens frånvaromeddelandes och underskrifts språk vid tvåspråkiga myndigheter. Jag konstaterade att även underskrifter som innehåller information t.ex. om tjänsteställning samt kontaktuppgifter ska avfattas på det språk som kunden har använt och på vilket svaret skrivs. Jag ansåg det ändå vara möjligt att använda antingen olika språkversioner av underskrifter eller tvåspråkiga underskrifter.

3.2

Den grafiska framtoningen

Enligt Migrationsverkets utredning visas ämbetsverkets namn på finska och svenska med lika stort typsnitt på ämbetsverkets skyltar, broschyrer och övrigt material. Dock är Migrationsverkets namn på finska skrivet med fet stil. Man försöker på detta sätt minska risken för förväxling med Migrationsverket i Sverige.

Jag konstaterar att i motiveringarna till språklagens 23 § 2 mom. har man framfört att jämlikhetskravet betyder att minoritetsspråket inte får diskrimineras t.ex. så att den text som används på skyltar och informationstavlor samt blanketter och broschyrer är klart mindre än texten på majoritetsspråket (RP 92/2002 rd, s. 92). Textens storlek är således bara ett exempel i motiveringarna. Enligt min uppfattning är det på motsvarande sätt problematiskt om texten på minoritetsspråket är märkbart oskarpare eller otydligare än på majoritetsspråket.

På grund av klagomålets bilagor anser jag att den svenskspråkiga namnversionen är otydligare än versionen på finska och skillnaden är märkbar.

Migrationsverkets avsikt har varit att försöka minska risken för förväxling med Migrationsverket i Sverige. Denna förklaring förblir emellertid oklar för mig. Jag anser denna risk vara ytterst osannolik om inte rentav försvinnande liten när det t.ex. gäller ämbetsverkets namn på skylten som finns på Migrationsverkets lokals vägg eller ytterdörr eller i dokument som ämbetsverket använder i Finland.

Eftersom Migrationsverket använder samma stil även på engelska, kan man få den uppfattningen att svenska anses som ett främmande språk trots att det är fråga om nationalspråk.

Därtill konstaterar jag att i Migrationsverkets utredning i detta ärende är ämbetsverkets namn med nöd och näppe synligt på svenska jämfört med namnet på finska.

På grund av ovanstående anser jag att Migrationsverkets förfarande strider mot krav på nationalspråkens likvärdig behandling som tryggas i 17 § i grundlagen och som framgår av motiveringarna till språklagens 23 §.

3.3

Migrationsverkets namn på webbplatsen

Jag anser att det inte är lagstridigt eller annars problematiskt om en tvåspråkig myndighets namn även ingår på finska på de svenskspråkiga webbsidorna.

Migrationsverket har även hänvisat till praktiska skäl, som i detta fall verkar ändamålsenliga och förståeliga. Enligt sin utredning använder Migrationsverket namnet "Maahanmuuttovirasto" även på sin svenskspråkiga webbplats för att minska förväxlingsrisken med migrationsmyndigheten i Sverige som också heter Migrationsverket. Enligt Migrationsverket har det då och då hänt att kunderna och representanter för media blandar ihop de två myndigheterna då de använder sökmotorer på internet. Det finns ingen motsvarande risk då det finskspråkiga namnet "Maahanmuuttovirasto" används. Därför ingår inte det svenskspråkiga namnet på de finskspråkiga sidorna.

Således är min slutsats att Migrationsverkets förfarande inte är lagstridigt på den grunden att ämbetsverket på de finskspråkiga sidorna namnges som enbart "Maahanmuuttovirasto", medan den på de svenskspråkiga sidorna namnges som "Maahanmuuttovirasto – Migrationsverket". Därför ger ärendet inte anledning till åtgärder från min sida.

3.4

Tjänstekortet

Av Migrationsverkets utredning framgår att ämbetsverkets ifrågavarande tjänstekort är avsett för internt bruk. Migrationsverkets personal är skyldig att ha sitt tjänstekort synligt när de rör sig

i Migrationsverkets lokaler som inte är allmänt tillgängliga. Således är det fråga om en säkerhetsåtgärd.

Jag konstaterar att när det gäller ett tjänstekort som är avsett för internt bruk är det varken fråga om till allmänheten riktad information (språklagens 32 §) eller skylt eller motsvarande anslag (33 § 1 mom.) Därför kan texten på ett sådant kort avfattas på en myndighets arbetspråk (26 § 1 mom.) som i detta fall är finska. Bedömningen är emellertid olik om det är fråga om ett tjänstetecken som t.ex. en polisman använder för att bevisa sin kompetens.

Enligt sin utredning använder Migrationsverket visitkort för att ge information om tjänstemännen till kunder och andra intressenter. De här korten finns på alla Migrationsverkets servicespråk (finska, svenska, engelska).

På grund av ovanstående ger ärendet inte anledning till åtgärder från min sida.

4

ÅTGÄRDER

Jag meddelar Migrationsverket min uppfattning som framgår av avsnitt 3.2. Jag ber ämbetsverket meddela mig senast 30.6.2017 om sina åtgärder med anledning av mitt beslut.

I detta syfte sänder jag Migrationsverket en kopia av detta beslut.